

چگونگی شروع توافق جامع

امیر فیض- حقوقدان

همانطور که مستحضرید گزارش کمیسیون ویژه مجلس اسلامی به مجلس داده شد و اهمیت آن مقتضی میسازد که این تحریریه موضوع آن اختصاص یابد؛ ولی از آنجا که اطلاعات زیادی درباره گزارش مزبور و کیفیت برخورد مجلس با آن ملاحظه نشد تنظیم و تقدیم این تحریر میتواند مجاز شمرده شود.

شروع فاجعه توافق جامع

کیفیت شروع توافق جامع موضوعی است که بنظر میرسد کمتر مورد تحقیق قرار گرفته است و اهمیت آن در این است که کلاه بزرگی در آن جریان بر سر ایران گذاشته شده و تا حدودی مصداق ضرب المثل <کارکردن خرو خوردن یابوست>^۱.

باهم به جریان آن نگاه میکنیم

شروع پیمان های بین افراد با ضوابطی آشنا همراه است که معمول ترین آنها ممکن است اینها باشد:

- ✳ درموردی که پیمانکار قابل اعتماد و دارای اعتبارکاری باشد قرارداد بر مبنای پیش پرداخت و تاریخ پیش پرداخت، تاریخ شروع قرارداد محسوب است مگر ذکر دیگری وارد بر آن شده باشد.
- ✳ درموردی که پیمانکار آنطور که باید معروف و صاحب اعتبار و سابقه نیست پیش پرداخت در مقابل ضمانت نامه بانکی صورت میگیرد.
- ✳ درموردی هم متناسب پیشرفت کار و صورت حساب مورد تائید ناظر قرارداد با کسر چند درصدی بعنوان تضمین به پیمانکار پرداخت وجه میشود.

بهر حال بین متعهد و متعهدله قرارداد، نسبت به زمان شروع کار و پایان آن یک قرار متعادل و روشنی در قرارداد وجود خواهد داشت.

شروع توافق جامع

کیفیت شروع توافق جامع فصل خاصی است که تصور نمیکنم در هیچ پیمانی آنها بین کشورها سابقه داشته باشد.

۱ - (۱) - اسب باری ، اسب بارکش . (۲) - (ع.ا) نادان ، نفهم ؛ ~ برداشتن کسی کنایه از: مالی یا امتیازی به دست آوردن و خود را بزرگ پنداشتن. فرهنگ دهخدا و عمید. ح-ک

توافق جامع (برجام) بین تاریخ توافق و تاریخ اجرا قائل به تفاوت شده است، بدین ترتیب که امضای توافق جامع از سوی ایران و ۱+۵ را کافی برای رسمیت یافتن توافق جامع نمیداند و توافق جامع میگوید <تاریخ توافق ۹۰ روز از تاریخی است که:

۱- برجام توسط شورای امنیت ملی بتصویب رسیده باشد.

۲- مراحل تصویب برجام براساس سیستم حقوقی داخلی کشورها صورت گرفته باشد.

شرط یکم که تصویب برجام بوسیله شورای امنیت است انجام گرفته و بموجب همان تصویب، قطعنامه شماره ۲۲۳۱ صادر شده که جمهوری اسلامی هم آنرا قبول کرده است.

شرط دوم که تصویب برجام براساس سیستم حقوقی داخلی کشورهاست بسیار با اهمیت است؛ بدین معنا؛ در صورتی که شرط مزبور انجام نگیرد اساسا برجام وارد مرحله اجرا و عمل نشده است.

نتیجه سردستی این است، همانطور که در تحریرات سابقه عرض شد **توافق جامع جزئی از قطعنامه شورای امنیت است** و از آنجا که قطعنامه شورای امنیت جنبه حکم و قبول الزامی دارد با صدور قطعنامه مزبور در شورای امنیت بطور ضمنی توافق جامع از نظر حقوق داخلی هم تائید شده است؛ خاصه که قوانین و تصمیمات داخلی کشورها نمیتواند ناقض قطعنامه های شورای امنیت باشد.

این مطلب حساس در خود توافق جامع هم پیاده شده و عین عبارت چنین است: <پس از تائید برجام از سوی شورای امنیت> یعنی شورای امنیت توافق جامع را تائید کرده است که به اعتبار آن قطعنامه ۲۲۳۱ را صادر کرده است.

هنگامیکه جان کری گفت <کنگره نمیتواند توافق هسته ای ایران و آمریکا را تغییر دهد> و اشپیگل آلمان هم نوشت: <رد توافق هسته ای از طرف کنگره تاثیری در اصلت و اقتدار اجرائی آن ندارد> و آقای عراقچی هم گفت: <توافق نامه بخشی از قطعنامه ۲۲۳۱ است> تائید همان تحریرات سابق است که استدلال شد، رد یا قبول توافق جامع در سیستم حقوق داخلی کشورها تاثیری در تعهدات بین المللی طرفین و نیز قطعنامه ۲۲۳۱ ندارد.

کنگره آمریکا و مجلس اسلامی

چرا؟ کنگره آمریکا با همه مخالفتهایی که با توافق جامع داشت خاصه نامه امضا شده از سوی ۴۷ سناتور در رد توافق جامع که با مقاومت وزارت خارجه روبرو و سناتورهای تهدید به تعقیب کیفری شدند معهدا بی سروصدا توافق جامع را قبول کرد.

چرا؟ جمهوری اسلامی با آگاهی از شکستن خطوط قرمز و وجود قانون صیانت از منافع ایران و تحصنهای مخالفین توافق جامع در تهران و قم و بخصوص گزارش کمیسیون ویژه مجلس دانبه تعدی توافق جامع به حقوق ایران معهدا جمهوری اسلامی و مجلس اسلامی در جریان قرار گرفته است که بدون چون و چرا به تصویب همان توافق نامه نکبت بار اسارت ساز اقدام خواهد کرد.

زیـــــرا اگر مراجع قانونی آمریکا و ایران (مجلس وکنگره) توافق جامع را رد کنند با آنکه آن رد توافق جامع تاثیری در قطعنامه ۲۲۳۱ ندارد، معهذاً بنا بر شرط یاد شده توافق جامع در جریان رسمیت و اجرا قرار نخواهد گرفت و نتیجه آن برای ایران بسیار سنگین خواهد بود.

دلیل اول اینکه مخالفت با توافق جامع به مقاومت در مقابل قطعنامه ۲۲۳۱ تلقی و امکان ارجاع پرونده ایران به ماده ۴۲ منشور سازمان ملل کاملاً فراهم میگردد و این همان چیزی است که در نفس قطعنامه ۲۲۳۱ مندرج است.

دوم اینکه ۵+۱ و به ویژه آمریکا از قید محدودیت های ایجاد تحریم های جدید خلاص شده و با وضع تحریم های جدید موضع ایران را سخت ترمیگرداند.

مخالفت و یا موافقت و حتی اصلاح مواد توافق جامع حق مجلس اسلامی وکنگره آمریکا بود ولی نه پس از صدور قطعنامه. پس از صدور قطعنامه، تصویب توافق جامع از طرف مقامات صلاحیت دار (مجلس) بصورت یک تکلیف قبول شده از طرف ایران درآمده و نه تنها توافق جامع بلکه امضای پروتکل الحاقی هم از طرف مجلس بصورت یک تکلیف قبول شده درآمده.

قبل از به جریان افتادن توافق جامع و ارجاع آن به شورای امنیت سازمان ملل هم حق کنگره و مجلس اسلامی در تغییر و یا اصلاح توافقنامه نبود و نیست فقط رد یا قبول حق آنها بوده است زیرا توافق جامع یک عهدنامه بین المللی است.

در عهدنامه های بین المللی پس از امضای نماینده کشور مجلس آن کشور فقط حق رد یا قبول را دارد نه اصلاح و اگر کشوری بواسطه موقعیت استثنائی خاصی امتیازی باید داشته باشد باید در موقع گفتگوی راجع به عهد نامه مطرح شود نه پس از امضای آن از سوی دولت و یا توسط مجالس قانون گذاری.

عقیده دارم آمریکائی ها با همکاری دولت شیخ حسن و ظریف شگردی بکار بردند که هم کنگره و هم مجلس اسلامی را از نقطه اقتدار نسبت به توافق جامع خارج کردند.

۳- شرط سوم

بموجب توافق جامع، برای اینکه توافق جامع اجرایی بشود، شرط این است که ۹۰ روز از تاریخ تانید برجام توسط شورای امنیت و پس از طی مراحل تصویب بر اساس حقوق داخلی کشورها، ایران به تعهدات مشروحه زیر عمل کرده باشد و آژانس بین المللی اتمی گواهی مبنی بر راستی آزمائی داور به انجام کامل تعهدات از جانب ایران را اعلام کند.

** کاهش ذخائر اورانیوم غنی شده ایران در هر شکل و حالتی که هستند از حدود ۱۰،۰۰۰ کیلو به ۳۰۰ کیلو.

** کاهش تعداد سانتریفیوژها در فردو از ۳،۰۰۰ به ۱،۰۴۴

** از میان برداشتن شانتیریفیوژهای 2-IR و 4-IR و انتقال آن به انبارتحت نظر آژانس.

** کاهش تعداد سانتیریفیوژهای IR-2 درنطنزاز ۱۵،۴۲۰ به ۵،۰۶۰ و انبارکرد آن درنطنز.

** خارج کردن قلب راکتورآب سنگین اراک و بتن گرفتن آن به صورتی که دیگرقابل استفاده نباشد.

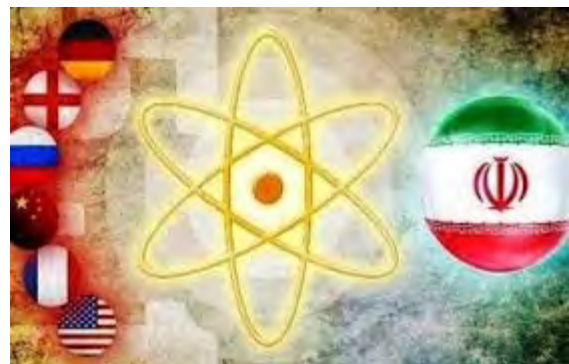
** خارج ساختن کابلهای برق ولوله های آب و گاز بنحوی که دیگرقابل استفاده نباشد.

** عواملی که بعدا پیش آید و انتظارات و تبعات پیش آمده درداخل کشورکه غیرقابل پیش بینی بوده است.

(به این قسمت ازتعهد ایران بادقت نگاه کنید دقیقا استخوان لای زخم گذاشتن است و آن چیزی است که نماینده یک کشور آنرا تعهد کند؟).

انجام این تعهدات را کم اهمیت نگیرید؛ میلیارد ها دلارخرج شده با خرد کردن آن ۳۵،۰۰۰ کارگر و مهندس بیکار و سرگردان میشوند وکاری کاملا بیسابقه درجهان علیه منافع ایران صورت میگیرد.

آیا دشواراست معنای اجبارایران به پرکردن جایگاه قلب راکتوراتمی بابتن را مجسم کرد؟

تعهد آمریکا

این دقت بجاست که تعهدات بالا تعهداتی است که ایران برای شروع اجرای توافق جامع متعهد شده نه اینکه تصورشود بعدازانجام آن تعهدات ازسوی ایران تحریم ها برداشته ودارائی های بلوکه شده ایران نزد آمریکا آزاد و قال قضیه کنده خواهد شد، خیر یک مثال میتواند قضیه را روشن سازد:

کسی که میخواهد وارد یک باشگاه ورزشی بشود ابتدا کت وشلوار و کراوات را باز و از خود دورمیکنند بعد وارد باشگاه میشود و بعد هر آنچه که مربی میگوید عمل میکند.

موضع ایران درشروع و اجرای توافق جامع هم همان وضع ورزشکاررا دارد اول تعهداتی را که ذکرشد انجام میدهد تا بعد آمریکا طرف تعهد سایرتعهدات توافق جامع قرارگیرد.

لابد انتظاردارید که درمقابل تعهدات سنگینی که تقریبا صنعت هسته ای ایران را نه متوقف که کاملا ناکار میکند؛ آمریکا هم تعهدات مناسبی داشته باشد، ولی تصوریباطل است و ماده ۲۱ برجام تکلیف آمریکا را چنین مقررکرده است.

«امریکا بعد از راستی آزمائی آژانس، بر اساس درخواست رئیس جمهور آمریکا به کنگره مبنی بر تعلیق تحریم ها آغاز میشود (۱) در صورتیکه رئیس جمهور آمریکا یا کنگره از این کار استنکاف نماید، تحریم ها تعلیق نخواهد شد (۲)».

ایالات متحده با حسن نیت (۳)، نهایت تلاش خود را برای دوام این برجام و پیشگیری از ایجاد تداخل در تحقق ممتنع شدن ایران از لغو تحریم های مشخص شده به عمل خواهد آورد. دولت ایالات متحده در چهار چوب اختیارات قانونی رئیس جمهور و کنگره از بازگرداندن یا تحمیل های مشخص شده که طبق این برجام متوقف کرده است خودداری مینماید.....

در صورتی که قانونی برخلاف برجام در ایالات متحده و یا کشورهای اتحادیه اروپا وجود داشته باشد آن قوانین معتبرند و به عبارت بهتر قوانین داخلی این کشورها بر برجام غلبه دارد (۴) (ماده ۲۵ برجام)

تشریح

(۱) بعد از اینکه ایران به تعهدات اولیه خود عمل کرد و اگر آژانس اتمی آنرا گواهی نمود! که خود عبور از هفت خوان رستم است، آمریکا اقدامات اداری لازم از قبیل رجوع به کنگره برای تعلیق برخی از تحریم ها را آغاز خواهد کرد (تعلیق غیر از برداشتن ویا لغو است) اگر رئیس جمهور به این اقدامات اداری مبادرت نکرد تحریم ها تعلیق نخواهد شد.

آقای عراقچی گفته است: «توافق جامع رئیس جمهوری آمریکا را موظف به رفع تحریم ها کرده است»
کاملا دروغ و سخن اغفال گرانه است.

نتیجه اینکه ایران به ناکار کردن فعالیت هسته ای که با هزینه سنگینی بوجود آمده، تن داده و آمریکا هیچ تعهدی در مقابل آن ندارد.

(۳)- حسن نیت، ملات پایداری توافق جامع از سوی آمریکایی ها معرفی شده است. در حالیکه بنا بر عبارت کری و باراک اوباما توافق جامع بر اساس اعتماد برقرار نشده و بر اساس دشمنی و راستی آزمائی است و آقای کری هم گفته است: «در کارهایی که انجام میدهم اعتماد جانی ندارد توافق ژنو هم بر اساس گفته های ما اجرا شد» ظریف و خامنه ای هم به عدم اعتماد به آمریکا و تداوم دشمنی تاکید دارند.

بنابراین وعده ای که آمریکا در توافق جامع به ایران داده است بعلت نبودن حسن نیت نمیتواند وعده امیدوارکننده ای محسوب شود و فقدان بهنگام توافق جامع اساسا توافق را بی اعتبار ساخته است.

(۴)- در ماده ۲۵، توافق جامع آب پاکی را روی دست توافق ریخته است و با دادن اعتبار و برتری به قوانین آمریکا ویا اتحادیه اروپا بر ترتیبات توافق جامع، کاملا توافق جامع را سکه یک پول ساخته است.

دقت کنید که این حق فقط به آمریکا و اتحادیه اروپا داده شده نه ایران که یک طرف توافق جامع است و چه راحت آمریکا میتواند با ارائه قانون داخلی کشورش اجرای آنرا مقدم بر اجرای توافق جامع بداند.

آیا دشوار است که معنای این معضل و حق یک طرفه برای آقایان ظریف و عراقچی روشن نباشد؟

شیخ حسن و توافق جامع

شیخ حسن روحانی
همین دیروز در رابطه با
تصمیم مجلس به تأیید
توافق جامع گفت:

> آنهایی که روی کلمات
این توافق افتخار آمیز
که من بعد ها راجع به
این توافق صحبت
خواهم کرد نخواهم
گذاشت که به امید این
ملت یک عده افراطی
ضربه بزنند.

کاملاً معلوم است که عبارت شیخ حسن از لحاظ مبتدا و خبر ناقص است ولی عین عبارت اوست ولی از کسی که نمیفهمد توافق جامع یک ذلت و خواری ملت است نه افتخار انتظار بیان یک جمله درست هم زیادی است.